

Οικουμενικός Πατριάρχης: «Στεκόμαστε στο πλευρό των Ουκρανών αδελφών μας»

[Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος παραχώρησε συνέντευξη στο Books' Journal και τον δημοσιογράφο Εντιμ. κ. Βύρωνα Καρύδη ([ΔΕΙΤΕ ΤΗΝ ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ](#)).

Ακολουθεί ολόκληρη η ανάρτηση:

Στο τεύχος 180 του Books' Journal, που κυκλοφορεί, δημοσιεύεται συνέντευξη του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου στον συνεργάτη μας Βύρωνα Καρύδη. Σε μια εποχή κατά την οποία ο πόλεμος στην Ουκρανία δοκιμάζει και τις σχέσεις μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος μιλά στο Books' Journal για την αποστολή του Πατριαρχείου και την ευθύνη της Εκκλησίας απέναντι στον άνθρωπο. Στη

συνέντευξή του εξηγεί την εκκλησιαστική λογική της χορήγησης Αυτοκεφαλίας στην Εκκλησία της Ουκρανίας και απορρίπτει τον ισχυρισμό ότι η απόφαση αυτή προκάλεσε τη ρωσική εισβολή. Μιλά επίσης για τη στάση των θρησκευτικών ηγετών απέναντι στον πόλεμο, τις σχέσεις Εκκλησίας και κράτους και τον κίνδυνο να περιοριστεί η Ορθοδοξία μέσα σε εθνικά πλαίσια. Οι απαντήσεις του φωτίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος αντιλαμβάνεται τον ρόλο του Οικουμενικού Θρόνου: ως διακονία προς τους πιστούς και ως ευθύνη για την ενότητα της Ορθοδοξίας.

Παρακάτω αναδημοσιεύεται από το τεύχος που κυκλοφορεί ολόκληρο το κείμενο της συνέντευξης του Πατριάρχη:

Παναγιώτατε, την τελευταία δεκαετία το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει αποκτήσει αυξημένη διεθνή προβολή, άλλοτε ως πνευματικός θεσμός παγκόσμιας ακτινοβολίας και άλλοτε ως σημείο αναφοράς σε ευρύτερες γεωπολιτικές αναγνώσεις. Πώς αντιλαμβάνεστε εσείς το ρόλο και την ευθύνη του Πατριαρχείου στη σημερινή διεθνή συγκυρία;

Κύριε Καρύδη, η αποστολή της Εκκλησίας είναι να βρίσκεται κοντά στον άνθρωπο. Ο Χριστός ήλθε για την σωτηρία όλων μας. Για εμάς ταπεινώθηκε, έπαθε και αναστήθηκε. Για να μας οδηγήσει από το σκοτάδι στο φως, από τη φθορά του θανάτου στην αιώνια ζωή. Ανεξαρτήτως, λοιπόν, των όποιων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, πέρα από τη σημερινή ή οποιαδήποτε μελλοντική τοπική ή διεθνή συγκυρία, η βασική αποστολή της Εκκλησίας παραμένει σταθερή και αμετάβλητη, στο επίκεντρο της οποίας υπάρχει πάντοτε ο άνθρωπος, ο «ηγαπημένος του Θεού». Για τον άνθρωπο υπάρχει η Εκκλησία, δικοί του διάκονοι του εγκόσμιου και του αιώνιου προορισμού του είμαστε όλοι εμείς οι κληρικοί.

Υπόδειγμα τέτοιας διακονίας προς τον άνθρωπο, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, οικονομικής και κοινωνικής θέσης, είναι διαχρονικά ο Οικουμενικός Θρόνος. Η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία στέκεται δίπλα στον συνάνθρωπο που δοκιμάζεται από πολέμους, φτώχεια, ασθένειες, κοινωνικές ανισότητες, ανελευθερία και καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, αδικία και άλλες φθοροποιές καταστάσεις. Δρα χωρίς διακρίσεις, αλλά με διάκριση. Χωρίς τυμπανοκρουσίες, αλλά με αυτοθυσία και αφοσίωση.

Η Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, όπως γνωρίζετε, είναι ο αρχαιότερος εν λειτουργία θεσμός που υπάρχει στην Πόλη μας και γενικότερα σε αυτή τη γεωγραφική περιοχή του πλανήτη, όπου συναντιούνται η Ευρώπη και η Ασία, σχηματίζοντας ένα σταυροδρόμι λαών, θρησκειών και πολιτισμών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αυτός ο σμιλεμένος από τα πολυποίκιλα γεγονότα της ιστορίας υπερεθνικός πνευματικός θεσμός, ο ένας από τους πέντε αρχαίους Θρόνους της

Χριστιανικής Εκκλησίας κατά την πρώτη χιλιετία, της λεγομένης Πενταρχίας, και ο πρώτος εκ των τεσσάρων της Ορθόδοξης Ανατολής, αποτελεί ταυτοτικό στοιχείο αυτού του τόπου, έστω και αν κατά καιρούς συνέβησαν εδώ μεγάλες και ριζικές μεταβολές. Υπό την οικουμενική σκέπη του, το Πατριαρχείο μας έχει πιστούς διαφορετικής φυλετικής και εθνικής καταγωγής και πολιτισμικών παραδόσεων. Ωστόσο, είναι επιφορτισμένο, από τις Οικουμενικές Συνόδους, τη διαμορφωθείσα εκκλησιαστική πράξη και παράδοση, με Κανονικές ευθύνες και προνόμια που συνθέτουν τον ιδιαίτερο ρόλο του εκάστοτε Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως μέσα στην Εκκλησία. Και αυτές τις ευθύνες και τα δικαιώματά του, ο Οικουμενικός Θρόνος και οι Προκαθήμενοί του τα άσκησαν αδιάλειπτα, όχι μόνον για την πνευματική φροντίδα του ποιμνίου της Μητρός Εκκλησίας, αλλά και για τον ευαγγελισμό διαφόρων υπερорίων λαών και, ασφαλώς, για τη διαφύλαξη της ενότητας της καθ' όλου Ορθοδοξίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, η Πρωτόθρονος Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως θα συνεχίσει και στο μέλλον την οικουμενική διακονία της, με την ίδια αφοσίωση και με το ίδιο θυσιαστικό πνεύμα· θα συνεχίσει να αγωνίζεται για την ενότητα της Ορθοδοξίας, αλλά και για την υπέρβαση των σχισμάτων και την αποκατάσταση της κοινωνίας μεταξύ των Χριστιανών.

Η χορήγηση Αυτοκεφαλίας στην Εκκλησία της Ουκρανίας το 2019 υπήρξε κομβικό γεγονός για την Ορθοδοξία. Θεωρείτε ότι η πράξη αυτή πρέπει να ιδωθεί πρωτίστως υπό το πρίσμα της εκκλησιολογίας ή αναγνωρίζετε ότι είχε και ευρύτερες συνέπειες στις σχέσεις Εκκλησίας και πολιτικής εξουσίας στην Ανατολική Ευρώπη;

Η χορήγηση της Αυτοκεφαλίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας ήταν μια πράξη αμιγώς εκκλησιαστική, μια απόφαση που ελήφθη με γνώμονα την ανάγκη αποκατάστασης της ενότητας των Ορθοδόξων πιστών στην πολύπαθη αυτή χώρα. Με αυτόν τον τρόπο κινήθηκε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και κατά την απονομή καθεστώτος Αυτοκεφαλίας προς τις άλλες νεότερες Ορθόδοξες τοπικές Εκκλησίες, οι οποίες κάποτε ήταν μέρος της δικαιοδοσίας του και τις κατέστησε αυτοδιοίκητες, διαφυλάσσοντας την ενότητα της Ορθοδοξίας. Ασφαλώς, δεν παραγνωρίζουμε ότι κάθε ενέργεια μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο, όπου θεσμοί και άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, έχει προεκτάσεις. Ωστόσο, αυτό, σε ό,τι αφορά την Εκκλησία, δεν πρέπει να την αποθαρρύνει από το να μεριμνά για τα του Οίκου της και να λαμβάνει τις προσήκουσες αποφάσεις όταν υπάρχει κάποια ανάγκη ή ένα πρόβλημα. Εμείς σεβόμαστε τους άλλους κοινωνικούς δρώντες, φερ' ειπείν την πολιτική και τους πολιτικούς, αλλά πάνω απ' όλα θέτουμε το συμφέρον της Εκκλησίας και του πιστού λαού. Γι' αυτό και ποτέ δεν ζηλέψαμε τη «δόξα» οιοδήποτε θρησκευτικού θεσμού ή θρησκευτικού λειτουργού, ο οποίος δέχθηκε να μετατραπεί σε εργαλείο των επιδιώξεων αλλοτρίων δυνάμεων έναντι κοσμικών τιμών και τυχόν άλλων απολαβών.

Τα τελευταία 4,5 χρόνια, η Ουκρανία δοκιμάζεται σκληρά από έναν πόλεμο ο οποίος ασφαλώς δεν ξεκίνησε επειδή εδόθη η Αυτοκεφαλία στην Εκκλησία της, όπως κάποιοι υπαινίχθηκαν τις πρώτες ημέρες της ρωσικής εισβολής σε μια μάλλον ανεπιτυχή προσπάθειά τους να μετακυλήσουν αλλού τις ευθύνες και να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα. Στην πραγματικότητα, η ρωσική στρατιωτική εισβολή επέτρεψε να διαφανεί ευδιάκριτα η υποκρισία εκείνων των εκκλησιαστικών παραγόντων της Ρωσίας που δήθεν νοιαζόντουσαν για τους ορθοδόξους πιστούς της Ουκρανίας. Ανερυθρίαστα ομολόγησαν *urbi et orbi* τις αιρετικές περί πολέμου απόψεις και θεωρίες τους. Τον βάφτισαν «ιερό», προσπάθησαν να τον θεμελιώσουν θεολογικά και μεταφυσικά και ευλόγησαν τα πυρά κατά του ουκρανικού λαού, δηλαδή εναντίον εκείνων που μέχρι την εισβολή χαρακτήριζαν αδελφια τους, αλλά στανικώς τούς ήθελαν υπό την πνευματική εξάρτησή τους ή μάλλον υποταγμένους στο εθνοφυλετικό ιδεολόγημα του «Ρωσικού κόσμου».

Στεκόμαστε στο πλευρό των Ουκρανών αδελφών μας, προσευχόμαστε για την επικράτηση της ειρήνης και της δικαιοσύνης, για το τέλος αυτού του ανίερου πολέμου. Νοητά ανάβουμε κερί στους κατεστραμμένους από τις ρωσικές βόμβες Ορθόδοξους Ναούς της Ουκρανίας και συμπροσευχόμαστε με τους Ιεράρχες και τον Ιερό κλήρο της υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των χιλιάδων θυμάτων, για την επιστροφή των αγνοουμένων και των προσφύγων και για την προστασία του αγωνιζόμενου Ουκρανικού λαού και της Εκκλησίας του.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ανέδειξε δραματικά τις δυσκολίες της Ορθοδοξίας να αρθρώσει ενιαίο λόγο απέναντι στη βία. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα όρια αλλά και οι δυνατότητες της θρησκευτικής διπλωματίας σε συνθήκες ένοπλων συγκρούσεων;

Πολλές φορές έχουμε πει ότι ο πόλεμος, το να σκοτώνει ο άνθρωπος τον συνάνθρωπό του, ο αδελφός τον αδελφό του, είναι το πλέον αποτρόπαιο και απαράδεκτο αποτύπωμα της φθοροποιού και παρακμιακής καταστάσεως, της οποίας όμηρος, δυστυχώς, εξακολουθεί να παραμένει η ανθρωπότητα. Αυτή η πραγματικότητα έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τη διδασκαλία του Κυρίου μας.

Σε κάθε περίπτωση, οφείλουμε να υπερασπιζόμαστε το δίκαιο, να στεκόμαστε στο πλευρό του θύματος μιας επίθεσης, αλλά και να εργαζόμαστε με όλη μας τη δύναμη για τον τερματισμό του πολέμου, για την επικράτηση της ειρήνης.

Ένας πόλεμος αφήνει πίσω του μόνον θύματα. Νεκρούς, συντρίμια, τραυματίες, απελπισμένους και φοβισμένους επιζώντες. Οι λαοί που εμπλέκονται σε μια σύγκρουση θρηνούν ακόμα και εάν αισθάνονται νικητές. Οι θρησκευτικοί ηγέτες, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας, κάθε άνθρωπος καλής θελήσεως και όλοι όσοι έχουν τη δυνατότητα παρεμβάσεως μπορούν να βοηθήσουν ενθαρρύνοντας τους ηγέτες των εμπλεκόμενων να κάνουν εκεχειρία και να καθίσουν στο τραπέζι του διαλόγου, κάτι το οποίο αποτελεί τη μόνη οδό για την επίλυση της όποιας διαφοράς. Όσο γρηγορότερα τερματίζεται μία σύγκρουση τόσο μεγαλύτερη είναι η νίκη της ειρήνης, η νίκη της ζωής επί της βαρβαρότητας και του θανάτου.

Η στενή σχέση Εκκλησίας και κράτους σε ορισμένες ορθόδοξες χώρες τίθεται εκ νέου υπό δοκιμασία. Πιστεύετε ότι η Ορθοδοξία καλείται να επανεξετάσει το μοντέλο αυτής της σχέσης στη σημερινή εποχή;

Η διαμόρφωση της σχέσης Εκκλησίας – κράτους, ιδιαιτέρως σε χώρες όπου η Ορθοδοξία έχει έντονη παρουσία, είναι αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης και της πολυδιάστατης προσφοράς της Εκκλησίας στην κοινωνία. Σας υπενθυμίζω ότι, σε πολλές περιπτώσεις, η εκκλησιαστική διακονία και οργάνωση προηγήθηκε κατά πολύ της δημιουργίας κρατικών δομών, ακόμα και της ιδρύσεως των

περισσοτέρων σύγχρονων κρατών. Σε κάθε περίπτωση, ιδιαιτέρως στη σημερινή εποχή, οι σχέσεις κράτους-Εκκλησίας αποτελούν μία δυναμική διαδικασία, η οποία βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με την κοινωνία και εξελίσσεται πάντοτε στο πλαίσιο του σεβασμού των θρησκευτικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο λειτουργεί σε ένα ιδιαίτερο θεσμικό περιβάλλον, όπου ο ιστορικός και πνευματικός του ρόλος δεν αποτυπώνεται πάντοτε νομικά. Πώς επηρεάζει αυτό την αποστολή και τις διεθνείς του πρωτοβουλίες;

Σας ανέφερα και νωρίτερα πόσο ταυτισμένος είναι ο θεσμός του Οικουμενικού Πατριαρχείου με τον τόπο στον οποίο εδρεύει από το 36 μ.Χ., όταν, κατά την παράδοση, ο Απόστολος Ανδρέας δίδαξε το Ευαγγέλιο και ίδρυσε την τοπική Εκκλησία στη μικρή ελληνική πόλη του Βυζαντίου. Έκτοτε ξεκίνησε μια μακρά αλυσίδα Επισκόπων, Αρχιεπισκόπων, Πατριαρχών και Οικουμενικών Πατριαρχών με έδρα τους την Πόλη, η οποία άλλαξε, μεγάλωσε, έγινε Πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και στη συνέχεια της Οθωμανικής, ενώ ξεχωριστή παραμένει η θέση της μέχρι τις ημέρες μας. Από το σημείο αυτό του πλανήτη, η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία αναπτύσσει την οικουμενική διακονία της, παρά τις διάφορες απρόσμενες στροφές της ιστορίας, τις στιγμές δόξας και τις στιγμές ταπείνωσης που γνώρισε. Συνεχίζουμε, παρά τις όποιες δυσκολίες, προσηλωμένοι στο ιερό καθήκον και με πυξίδα τη μακρά χριστιανική μας παράδοση και τη διακονική μαρτυρία των προκατόχων μας και την προσφορά του Γένους μας. Ωστόσο, δεν μπορούμε να μην αναγνωρίσουμε ότι, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, έγιναν αρκετά βήματα για την αποκατάσταση αδικιών του παρελθόντος. Είμεθα ευγνώμονες γι' αυτό και ελπίζουμε ότι θα ακολουθήσουν περισσότερα βήματα προς την ίδια θετική κατεύθυνση τόσο για το Πατριαρχείο μας, όσο και για την περί αυτό Ομογένεια.

Βλέποντας τον κόσμο να οδηγείται σε μεγαλύτερο κατακερματισμό, θεωρείτε ότι η Ορθοδοξία κινδυνεύει να εγκλωβιστεί σε εθνικά πλαίσια ή ότι μπορεί να αναδειχθεί εκ νέου ο υπερεθνικός ρυθμιστικός ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου;

Πράγματι, ο κόσμος μας μοιάζει να αλλάζει ραγδαία. Πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις μεταβάλλουν ισορροπίες και σχέσεις. Τίποτα δεν μοιάζει να είναι δεδομένο. Μέσα σε αυτό το ρευστό περιβάλλον η Ορθοδοξία καλείται να διακονήσει πνευματικά τον σύγχρονο άνθρωπο και να απαντήσει στα αγωνιώδη ερωτήματά του. Εμείς δεν βλέπουμε την Ορθοδοξία σαν μία συνομοσπονδία τοπικών ανεξάρτητων Εκκλησιών, όπως ίσως κάποιοι θα ήθελαν, αλλά ως τη μία Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως σας είπα, θα συνεχίσει, στο πλαίσιο της οικουμενικής αποστολής και διακονίας του, να

ασκεί τον πρωτεύοντο ρόλο του για τη διαφύλαξη της ενότητας της Ορθοδοξίας και για τη διακονία κάθε πιστού μέλους της Εκκλησίας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Στεκόμαστε στο πλευρό των Ουκρανών αδελφών μας»

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος στο *Books' Journal*

Συνέντευξη στον ΒΥΡΩΝΑ ΚΑΡΥΔΗ

Σε μια εποχή κατά την οποία ο πόλεμος στην Ουκρανία δοκιμάζει και τις σχέσεις μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος μιλά στο *Books' Journal* για την αποστολή του Πατριαρχείου και την ευθύνη της Εκκλησίας απέναντι στον άνθρωπο. Στη συνέντευξη που ακολουθεί εξηγεί την εκκλησιαστική λογική της χορήγησης Αυτοκεφαλίας στην Εκκλησία της Ουκρανίας και απορρίπτει τον ισχυρισμό ότι η απόφαση αυτή προκάλεσε τη ρωσική εισβολή. Μιλά επίσης για τη στάση των θρησκευτικών ηγετών απέναντι στον πόλεμο, τις σχέσεις Εκκλησίας και κράτους και τον κίνδυνο να περιοριστεί η Ορθοδοξία μέσα σε εθνικά πλαίσια. Οι απαιτήσεις του φωτίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος αντιλαμβάνεται τον ρόλο του Οικουμενικού Θρόνου: ως διακονία προς τους πιστούς και ως ευθύνη για την ενότητα της Ορθοδοξίας.

Ακολουθεί το κείμενο της συνέντευξης:

Παναγιώτατε, την τελευταία δεκαετία το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει αποκτήσει αυξημένη διεθνή προβολή, άλλοτε ως πνευματικός θεσμός παγκόσμιος ακτινοβολίας και άλλοτε ως σημείο αναφοράς σε ευρύτερες γεωπολιτικές αναγνώσεις. Πώς αντιλαμβάνεστε εσείς το ρόλο και την ευθύνη του Πατριαρχείου στη σημερινή διεθνή συγκυρία;

Κύριε Καρύδη, η αποστολή της Εκκλησίας είναι να βρίσκεται κοντά στον άνθρωπο. Ο Χριστός ήλθε για την σωτηρία όλων μας. Για εμάς ταπεινώθηκε, έπαθε και αναστήθηκε. Για να μας οδηγήσει από το σκοτάδι στο φως, από τη φθορά του θανάτου στην αιώνια ζωή. Ανεξαρτήτως, λοιπόν, των όποιων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, πέρα από τη σημερινή ή οποιαδήποτε μελλοντική τοπική ή διεθνή συγκυρία, η βασική αποστολή της Εκκλησίας παραμένει σταθερή

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος υπογράφει τον Τόμο Αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας της Ουκρανίας (2019). Είχε προηγηθεί, τον Δεκέμβριο του 2018, Ενωτική Σύνοδος στο Κίεβο όπου συστάθηκε η ενιαία Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας και εξελέγη ως προκαθήμενός της ο Μητροπολίτης Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Επιφάνιος.

και αμετάβλητη, στο επίκεντρο της οποίας υπάρχει πάντοτε ο άνθρωπος, ο «ηγαπημένος του Θεού». Για τον άνθρωπο υπάρχει η Εκκλησία, δικό του διάκονοι του εγκόσμιου και του αιώνιου προορισμού του είμαστε όλοι εμείς οι κληρικοί.

Υπόδειγμα τέτοιας διακονίας προς τον άνθρωπο, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, οικονομικής και κοινωνικής θέσης, είναι διαχρονικά ο Οικουμενικός Θρόνος. Η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία στέκεται δίπλα στον συνάνθρωπο που δοκιμάζεται από πολέμους, φτώχεια, ασθένειες, κοινωνικές ανισότητες, ανελευθερία και καταπίεση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, αδικία και άλλες φθοροποιές καταστάσεις. Δρα χωρίς διακρίσεις, αλλά με διάκριση. Χωρίς τυμπανοκρουσίες, αλλά με αυτοθυσία και αφοσίωση.

Η Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, όπως γνωρίζετε, είναι ο αρχαιότερος εν λειτουργία θεσμός που υπάρχει στην Πόλη μας και γενικότερα σε αυτή τη γεωγραφική

περιοχή του πλανήτη, όπου συναντιούνται η Ευρώπη και η Ασία, σχηματίζοντας ένα σταυροδρόμι λαών, θρησκειών και πολιτισμών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αυτός ο ομιλεμένος από τα πολυποικίλα γεγονότα της ιστορίας υπερεθνικός πνευματικός θεσμός, ο ένας από τους πέντε αρχαίους Θρόνους της Χριστιανικής Εκκλησίας κατά την πρώτη χιλιετία, της λεγομένης Πενταρχίας, και ο πρώτος εκ των τεσσάρων της Ορθόδοξης Ανατολής, αποτελεί ταυτοτικό στοιχείο αυτού του τόπου, έστω και αν κατά καιρούς συνέβησαν εδώ μεγάλες και ριζικές μεταβολές. Υπό την οικουμενική σκέπη του, το Πατριαρχείο μας έχει πιστούς διαφορετικής φυλετικής και εθνικής καταγωγής και πολιτισμικών παραδόσεων. Ωστόσο, είναι επιφορτισμένο, από τις Οικουμενικές Συνόδους, τη διαμορφωθείσα εκκλησιαστική πράξη και παράδοση, με Κανονικές εντολές και προνόμια που συνθέτουν τον ιδιαίτερο ρόλο του εκάστοτε Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως

μέσα στην Εκκλησία. Και αυτές τις ευθύνες και τα δικαιώματά του, ο Οικουμενικός Θρόνος και οι Προκαθήμενοί του τα άσκησαν αδιάλειπτα, όχι μόνον για την πνευματική φροντίδα του ποιμνίου της Μητρός Εκκλησίας, αλλά και για τον ευαγγελισμό διαφόρων υπερорίων λαών και, ασφαλώς, για τη διαφύλαξη της ενότητας της καθ' όλον Ορθοδοξίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, η Πρωτόθρονος Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως θα συνεχίσει και στο μέλλον την οικουμενική διακονία της, με την ίδια αφοσίωση και με το ίδιο θυσιαστικό πνεύμα, θα συνεχίσει να αγωνίζεται για την ενότητα της Ορθοδοξίας, αλλά και για την υπέρβαση των σχισμάτων και την αποκατάσταση της κοινωνίας μεταξύ των Χριστιανών.

Η χορήγηση Αυτοκεφαλίας στην Εκκλησία της Ουκρανίας το 2019 υπήρξε κομμικό γεγονός για την Ορθοδοξία. Θεωρείτε ότι η πράξη αυτή πρέπει να ιδωθεί πρωτίστως υπό το πρίσμα της εκκλησιολογίας ή αναγνωρίζετε ότι είχε και ευρύτερες συνέπειες στις σχέσεις Εκκλησίας και πολιτικής εξουσίας στην Ανατολική Ευρώπη;

Η χορήγηση της Αυτοκεφαλίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας ήταν μια πράξη αμώγως εκκλησιαστική, μια απόφαση που ελήφθη με γνώμονα την ανάγκη αποκατάστασης της ενότητας των Ορθόδοξων πιστών στην πολύπαπη αυτή χώρα. Με αυτόν τον τρόπο κινήθηκε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και κατά την απονομή καθεστώτος Αυτοκεφαλίας προς τις άλλες νεότερες Ορθόδοξες τοπικές Εκκλησίες, οι οποίες κάποτε ήταν μέρος της δικαιοδοσίας του και τις κατέστησε αυτοδιοικήτες, διαφυλάσσοντας την ενότητα της Ορθοδοξίας. Ασφαλώς, δεν παραγνωρίζουμε ότι κάθε ενέργεια μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο, όπου θεομοί και άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, έχει προεκτάσεις. Ωστόσο, αυτό, σε ό,τι αφορά την Εκκλησία, δεν πρέπει να την αποθαρρύνει από το να με-

ριμνά για τα του Οίκου της και να λαμβάνει τις προσήκουσες αποφάσεις όταν υπάρχει κάποια ανάγκη ή ένα πρόβλημα. Εμείς σεβόμαστε τους άλλους κοινωνικούς δρώντες, φερ' ειπείν την πολιτική και τους πολιτικούς, αλλά πάνω απ' όλα θέτουμε το συμφέρον της Εκκλησίας και του πιστού λαού. Γι' αυτό και ποτέ δεν ζηλέψαμε τη «δόξα» οιοδήποτε θρησκευτικού θεσμού ή θρησκευτικού λειτουργού, ο οποίος δέχθηκε να μετατραπεί σε εργαλείο των επιδιώξεων αλλοτρίων δυνάμεων έναντι κοσμικών τιμών και τυχόν άλλων απολαβών.

Τα τελευταία 4,5 χρόνια, η Ουκρανία δοκιμάζεται σκληρά από έναν πόλεμο ο οποίος ασφαλώς δεν ξεκίνησε επειδή εδόθη η Αυτοκεφαλία στην Εκκλησία της, όπως κάποιοι υπαινίχθηκαν τις πρώτες ημέρες της ρωσικής εισβολής σε μια μάλλον ανεπιτυχή προσπάθειά τους να μετακυλήσουν αλλού τις ευθύνες και να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα. Στην πραγματικότητα, η ρωσική στρατιωτική εισβολή επέτρεψε να διαφανεί ευδιάκριτα η υποκρισία εκείνων των εκκλησιαστικών παραγόντων της Ρωσίας που ήθελαν νοιαζόταν για τους ορθόδοξους πιστούς της Ουκρανίας. Ανευθρίαστα ομολόγησαν *utbi ei otbi* τις αιρετικές περί πολέμου απόψεις και θεωρίες τους. Τον βάπτισαν «ερό», προσπάθησαν να τον θεμελιώσουν θεολογικά και μεταφυσικά και ευλόγησαν τα πυρά κατά του ουκρανικού λαού, δηλαδή εναντίον εκείνων που μέχρι την εισβολή χαρακτήριζαν αδελφία τους, αλλά στανικά τους ήθελαν υπό την πνευματική εξάρτησή τους ή μάλλον υποταγμένους στο εθνοφυλετικό ιδεολόγημα του «Ρωσικού κόσμου».

Στεκόμαστε στο πλευρό των Ουκρανών αδελφών μας, προσευχόμαστε για την επικράτηση της ειρήνης και της δικαιοσύνης, για το τέλος αυτού του ανέρου πολέμου. Νοητά ανάβουμε κερί στους κατεστραμμένους από τις ρωσικές βόμβες Ορθόδοξους Ναούς της Ουκρανίας και συμπροσευχόμαστε με τους Ιεράρχες και τον Ιερό κλήρο της υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των χιλιών θμάτων, για την επιστροφή των αγνοουμένων και των προσφύγων και για την προστασία του αγωνιζόμενου Ουκρανικού λαού και της Εκκλησίας του.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ανέδειξε δραματικά τις δυσκολίες της Ορθοδοξίας να αρθρώσει ενιαίο λόγο απέναντι στη βία. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας,

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος με τον Πάπα Φραγκίσκο στο Ναό της Αναστάσεως (2014). Ο διάλογος μεταξύ των Χριστιανικών Εκκλησιών αποτελεί μία από τις σταθερές προτεραιότητες του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

τα όρια αλλά και οι δυνατότητες της θρησκευτικής διπλωματίας σε συνθήκες έντοπων συγκρούσεων;

Πολλές φορές έχουμε πει ότι ο πόλεμος, το να σκοτώνει ο άνθρωπος τον συνάνθρωπό του, ο αδελφός τον αδελφό του, είναι το πλέον αποτρόπαιο και απαράδεκτο αποτύπωμα της φθοροποίησης και παρακμιακής καταστάσεως, της οποίας όμηρος, δυστυχώς, εξακολουθεί να παραμένει η ανθρωπότητα. Αυτή η πραγματικότητα έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τη διδασκαλία του Κυρίου μας.

Σε κάθε περίπτωση, οφείλουμε να υπερασπιζόμαστε το δίκαιο, να στεκόμαστε στο πλευρό του θύματος μιας επίθεσης, αλλά και να εργαζόμαστε με όλη μας τη δύναμη για τον τερματισμό του πολέμου, για την επικράτηση της ειρήνης.

Ένας πόλεμος αφήνει πίσω του μόνον θύματα. Νεκρούς, συντρίμια, τραυματίες, απελλιπόμενους και φοβισμένους επιζώντες. Οι λαοί που εμπλέκονται σε μια σύγκρουση θηγούν ακόμα και εάν αισθάνονται νικητές. Οι θρησκευτικοί ηγέτες, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας, κάθε άνθρωπος καλής θελήσεως και όλοι όσοι έχουν τη δυνατότητα παρεμβάσεως μπορούν να βοηθήσουν ενθαρρύνοντας τους ηγέτες των εμπλεκόμενων να κάνουν εκεχειρία και να καθίσουν στο τραπέζι του διαλόγου, κάτι το οποίο αποτελεί τη μόνη οδό για την επίλυση της οποιας διαφοράς. Όσο γρηγορότερα τερματίζεται μία σύγκρουση τόσο μεγαλύτερη είναι η νίκη της ειρήνης, η νίκη της ζωής επί της βαρβαρότητας και του θανάτου.

Η στενή σχέση Εκκλησίας και κράτους σε ορισμένες ορθόδοξες χώρες τίθεται εκ νέου υπό δοκιμασία. Πιστεύετε ότι η Ορθοδοξία καλείται να επανεξετάσει το μοντέλο αυτής της σχέσης στη σημερινή εποχή;

Η διαμόρφωση της σχέσης Εκκλησίας - κράτους, ιδιαίτερος σε χώρες όπου η Ορθοδοξία έχει έντονη παρουσία, είναι αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης και της πολυδιάστατης προσφοράς της Εκκλησίας στην κοινωνία. Σας υπενθυμίζω ότι, σε πολλές περιπτώσεις, η εκκλησιαστική διακονία και οργάνωση προηγήθηκε κατά πολύ της δημιουργίας κρατικών δομών, ακόμα και της ιδρύσεως των περισσότερων σύγχρονων κρατών. Σε κάθε περίπτωση, ιδιαίτερος στη σημερινή εποχή, οι σχέσεις κράτους-Εκκλησίας αποτελούν μία δυναμική διαδικασία, η οποία βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με την κοινωνία και εξελίσσεται πάντοτε στο πλαίσιο του σεβασμού των θρησκευτικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο λειτουργεί σε ένα ιδιαίτερο θεσμικό περιβάλλον, όπου ο ιστορικός και πνευματικός του ρόλος δεν αποτυπώνεται πάντοτε νομικά. Πώς επηρεάζει αυτό την αποστολή και τις διεθνείς του πρωτοβουλίες;

Σας ανέφερα και νωρίτερα πόσο ταυτισμένος είναι ο θεσμός του Οικουμενικού Πατριαρχείου με τον τόπο στον οποίο εδρεύει από το 36 μ.Χ., όταν, κατά την παράδοση, ο Απόστολος Ανδρέας δίδαξε το Ευαγγέλιο και ίδρυσε την τοπι-

κή Εκκλησία στη μικρή ελληνική πόλη του Βυζαντίου. Έκτοτε ξεκίνησε μια μακρά αλυσίδα Επισκόπων, Αρχιεπισκόπων, Πατριαρχών και Οικουμενικών Πατριαρχών με έδρα τους την Πόλη, η οποία άλλαξε, μεγάλωσε, έγινε Πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και στη συνέχεια της Οθωμανικής, ενώ ξεχωριστή παραμένει η θέση της μέχρι τις ημέρες μας. Από το σημείο αυτό του πλανήτη, η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία αναπτύσσει την οικουμενική διακονία της, παρά τις διάφορες απόρροες στροφές της ιστορίας, τις στιγμές δόξας και τις στιγμές ταπεινώσεως που γνώρισε. Συνεχίζουμε, παρά τις όποιες δυσκολίες, προσπλημένοι στο ιερό καθήκον και με πυξίδα τη μακρά χριστιανική μας παράδοση και τη διακονική μαρτυρία των προκατόχων μας και την προσφορά του Γένους μας. Ωστόσο, δεν μπορούμε να μην αναγνωρίσουμε ότι, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, έγιναν αρκετά βήματα για την αποκατάσταση αδικιών του παρελθόντος. Είμεθα ευγνώμονες γι' αυτό και ελπίζουμε ότι θα ακολουθήσουν περισσότερα βήματα προς την ίδια θετική κατεύθυνση τόσο για το Πατριαρχείο μας, όσο και για την περί αυτό Ομογένεια.

Βλέποντας τον κόσμο να οδηγείται σε μεγαλύτερο κατακερματισμό, θεωρείτε ότι η Ορθοδοξία κινδυνεύει να εγκλωβιστεί σε εθνικά πλαίσια ή ότι μπορεί να αναδειχθεί εκ νέου ο υπερεθνικός ρυθμιστικός ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου;

Πράγματι, ο κόσμος μας μοιάζει να αλλάζει ραγδαία. Πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις μεταβάλλουν ισορροπίες και σχέσεις. Τίποτα δεν μοιάζει να είναι δεδομένο. Μέσα σε αυτό το ρευστό περιβάλλον η Ορθοδοξία καλείται να διακονήσει πνευματικά τον σύγχρονο άνθρωπο και να απαντήσει στα αγωνιώδη ερωτήματά του. Εμείς δεν βλέπουμε την Ορθοδοξία σαν μία συνομοσπονδία τοπικών ανεξάρτητων Εκκλησιών, όπως ίσως κάποιοι θα ήθελαν, αλλά ως τη μία Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως σας είπα, θα συνεχίσει, στο πλαίσιο της οικουμενικής αποστολής και διακονίας του, να ασκεί τον πρωτεύοντο ρόλο του για τη διαφύλαξη της ενότητας της Ορθοδοξίας και για τη διακονία κάθε πιστού μέλους της Εκκλησίας. ■